

1. Tilsynsindberetning

Periode: 01-01-2024 til 31-12-2024
Fagsystemnøgle: Tilsynsindberetning-390-2024
Sidst revideret: 04-02-2025 kl. 13:07
Myndighed: Vordingborg Kommune
Titel: Vordingborg Kommune tilsynsindberetning for 01-01-2024 til 31-12-2024

2. Kontaktoplysninger

Fornavn: Dorrit
Efternavn: Ekström
Email: doek@vordingborg.dk
Telefon: 55 36 24 79

3. Kommunalbestyrelsens vurdering og bemærkninger til årlig tilsynsindberetning

Status: Udkast

Kommunens bemærkning:

Vordingborg Kommune har overholdt tilsynsfrekvenserne for 2024 og udført to kampagner i tilsynsåret.

Tilsynsfrekvenserne

For de ikke miljøgodkendte virksomheder og mindre husdyrbrug, kaldet kategori 2, har vi udført tilsyn på 66 virksomheder og husdyrbrug indenfor kategorien, hvilket giver en tilsynsfrekvens på 24,72 %, hvilket svarer til opfyldelse af årsmålet på 25 %.

Vordingborg Kommune har samlet set udført tilsyn på 34 virksomheder og landbrug af typen kategori 1a g 1b, hvilket giver en frekvens 41,86 %. Vi har således opfyldt årsmålet på 40 %.

Godkendelser og andet arbejde på virksomheder

Der er givet 10 miljøgodkendelser i årets løb, heraf 6 i form af tillæg til eksisterende virksomheder, 1 revurdering på baggrund af BAT-konklusioner og 3 nye miljøgodkendelser. Der er desuden givet spildevandstilladelser til virksomheder i perioden og foretaget en del klagesagsbehandling på virksomheder og private.

Godkendelser og afgørelser på husdyrbrugsområdet

Der er i perioden arbejdet på husdyrbrugsgodkendelser og afgørelser, som forventes at blive givet i det nye år. Herunder en større godkendelse, der blev hjemvist af klagenævnet til fornyet behandling.

Kampagne virksomheder

Miljøstyrelsen har opfordret kommunerne til at udføre en kampagne til afdækning af brug af PFAS-stoffer på vores tilsynspligtige virksomheder. Vi har derfor i 2024 udført en spørgekampagne på de 17 bilvaskehaller, der ligger i kommunen. Alle vaskehallerne fik et informationsbrev om hvad PFAS er og et skema til opgørelse af deres vaske- og plejemidler, med angivelse om de indeholder PFAS-stoffer. Ud fra de svar vi fik tilbage og vores kendskab til vaskehallerne ud fra tidligere udførte tilsyn må vi konkludere, at en hel del af vaskehallerne anvender svanemærkede produkter uden PFAS-stoffer, men at vi ikke kan udelukke, at der findes PFAS i de vaske- og plejemidler, der anvendes i nogle af vaskehallerne.

Kampagne husdyrbrug

Vi har valgt at udføre en oplysningskampagne til tilsynspligtige husdyrbrug med information om de nye regler for sortering og bortskaffelse af husholdningslignende affald. Der er udarbejdet og udsendt en folder med information om sortering af husholdningslignende affald til alle vores registrerede tilsynspligtige husdyrbrug i 2024. Der blev ført kontrol med sortering af alle de 10 husholdningslignende affaldsfraktioner ved alle vores ordinære miljøtilsyn i 2024 på husdyrbrug.

4. Virksomheder, afgørelser og brugerbetaling

Gruppe	Antal aktive virksomheder pr. 31. december	Antal godkendelser, tilladelser og afgørelser om fravigelse af krav	Antal revurderinger	Opkrævet brugebetaling godkendelser og revurderinger (i kr.)
IE-virksomheder omfattet af godkendelsesbekendtgørelsens bilag 1, samt mellemstore fyringsanlæg forbundet med disse virksomheder. (kategori 1a)	4	3 ¹⁾	1 ²⁾	33999,60 kr.
IE-sohold, samt mellemstore fyringsanlæg forbundet med disse sohold. (kategori 1a)	5	0	0	187,58 kr.
IE-slagtesvinehold, samt mellemstore fyringsanlæg forbundet med disse slagtesvinehold. (kategori 1a)	4	0	0	0,00 kr.
IE-fjerkræhold, samt mellemstore fyringsanlæg forbundet med disse fjerkræhold. (kategori 1a)	1	0	0	0,00 kr.
Virksomheder omfattet af godkendelsesbekendtgørelsens bilag 2 (minus dambrug), samt mellemstore fyringsanlæg forbundet med disse virksomheder. (kategori 1b)	47	6 ³⁾	0	52523,52 kr.

Gruppe	Antal aktive virksomheder pr. 31. december	Antal godkendelser, tilladelser og afgørelser om fravigelse af krav	Antal revurderinger	Opkrævet brugebetaling godkendelser og revurderinger (i kr.)
Husdyrbrug efter Miljøbeskyttelseslovens §33 eller Husdyrgodkendelsesloven, samt mellemstore fyringsanlæg forbundet med disse husdyrbrug (kategori 1b)	25	0	0	10504,70 kr.
Husdyrbrug efter husdyrgodkendelsesloven er husdyrbrug med mere end 3 DE, samt mellemstore fyringsanlæg forbundet med disse husdyrbrug (kategori 2)	96	0	0	9780,43 kr.
Virksomheder omfattet af brugerbetalingsbekendtgørelsens bilag 1, samt mellemstore fyringsanlæg forbundet med disse virksomheder, samt øvrige mellemstore fyringsanlæg (kategori 2).	90	0	0	0,00 kr.
Autoværksteder, samt mellemstore fyringsanlæg forbundet med disse autoværksteder. (kategori 2)	81	0	0	0,00 kr.
Renserier, samt mellemstore fyringsanlæg forbundet med disse renserier. (kategori 2)	0	0	0	0,00 kr.

Gruppe	Antal aktive virksomheder pr. 31. december	Antal godkendelser, tilladelser og afgørelser om fravigelse af krav	Antal revurderinger	Opkrævet brugebetaling godkendelser og revurderinger (i kr.)
Ferskvandsdambrug omfattet af listepunkt I 202 i godkendelsesbekendtgørelsen	0	0	0	0,00 kr.
Maskinværksteder, samt mellemstore fyringsanlæg forbundet med disse maskinværksteder. (kategori 1b)	0	0	0	0,00 kr.
Andre virksomheder og anlæg, der er omfattet af § 42 i miljøbeskyttelsesloven, samt mellemstore fyringsanlæg forbundet med disse virksomheder og anlæg.	12	0	0	0,00 kr.
Vindmøller	0	0	0	0,00 kr.
Dyrehold omfattet af brugerbetalingsbekendtgørelsen, undtagen pelsdyr, samt mellemstore fyringsanlæg forbundet med disse dyrehold.	59	0	0	0,00 kr.
Øvrige landbrug og dyrehold mindre end 3 dyreenheder	5	0	0	0,00 kr.
Sum	429	9	1	106995,83 kr.

Kommentarer:

- 1) Der er givet tre mindre tillæg til en virksomhed i perioden.
- 2) Der er foretaget en revurdering af en virksomhed på baggrund af vedtagelse af BAT-konklusioner.
- 3) Der er udarbejdet miljøgodkendelse til 3 nye virksomheder i perioden og tillæg til miljøgodkendelserne til tre bestående virksomheder.

5. Indsats tilsyn

Gruppe	Basistilsyn	Relateret tilsyn	Prioriteret tilsyn	Kampagne tilsyn	Opstarts-tilsyn	§9 tilsyn	Øvrige tilsyn	Samlet brugerbetaling	Markstakke
IE-virksomheder omfattet af godkendelsesbekendtgørelsens bilag 1, samt mellemstore fyringsanlæg forbundet med disse virksomheder. (kategori 1a)	1 ¹⁾	0	0	0	0	0	0	21572,16 kr.	0
IE-sohold, samt mellemstore fyringsanlæg forbundet med disse sohold. (kategori 1a)	1	0	1	0	0	0	0	6799,92 kr.	0
IE-slagtesvinehold, samt mellemstore fyringsanlæg forbundet med disse slagtesvinehold. (kategori 1a)	1	0	1	0	0	0	0	3751,68 kr.	0
IE-fjerkræhold, samt mellemstore fyringsanlæg forbundet med disse fjerkræhold. (kategori 1a)	0	0	0	0	0	0	0	2344,80 kr.	0

Gruppe	Basistilsyn	Relateret tilsyn	Prioriteret tilsyn	Kampagne tilsyn	Opstarts- tilsyn	§9 tilsyn	Øvrige tilsyn	Samlet brugerbetaling	Markstakke
Virksomheder omfattet af godkendelsesbekendtgørelsens bilag 2 (minus dambrug), samt mellemstore fyringsanlæg forbundet med disse virksomheder. (kategori 1b)	17	0	1	0	0	5 ²⁾	1	82771,44 kr.	0
Husdyrbrug efter Miljøbeskyttelseslovens §33 eller Husdyrgodkendelsesloven, samt mellemstore fyringsanlæg forbundet med disse husdyrbrug (kategori 1b)	2	0	8	0	0	3	0	31665,40 kr.	0
Husdyrbrug efter husdyrgodkendelsesloven er husdyrbrug med mere end 3 DE, samt mellemstore fyringsanlæg forbundet med disse husdyrbrug (kategori 2)	17	0	13	0	0	1	1	57847,99 kr.	5

Gruppe	Basistilsyn	Relateret tilsyn	Prioriteret tilsyn	Kampagne tilsyn	Opstarts- tilsyn	§9 tilsyn	Øvrige tilsyn	Samlet brugerbetaling	Markstakke
Virksomheder omfattet af brugerbetalingsbekendtgørelsens bilag 1, samt mellemstore fyringsanlæg forbundet med disse virksomheder, samt øvrige mellemstore fyringsanlæg (kategori 2).	19	0	1	0	0	3 ³⁾	1	62137,20 kr.	0
Autoværksteder, samt mellemstore fyringsanlæg forbundet med disse autoværksteder. (kategori 2)	10	0	2	0	0	4 ⁴⁾	0	23213,52 kr.	0
Renserier, samt mellemstore fyringsanlæg forbundet med disse renserier. (kategori 2)	0	0	0	0	0	0	0	0,00 kr.	0
Ferskvandsdambrug omfattet af listepunkt I 202 i godkendelsesbekendtgørelsen	0	0	0	0	0	0	0	0,00 kr.	0
Maskinværksteder, samt mellemstore fyringsanlæg forbundet med disse maskinværksteder. (kategori 1b)	0	0	0	0	0	0	0	0,00 kr.	0

Gruppe	Basistilsyn	Relateret tilsyn	Prioriteret tilsyn	Kampagne tilsyn	Opstarts- tilsyn	§9 tilsyn	Øvrige tilsyn	Samlet brugerbetaling	Markstakke
Andre virksomheder og anlæg, der er omfattet af § 42 i miljøbeskyttelsesloven, samt mellemstore fyringsanlæg forbundet med disse virksomheder og anlæg.	0	0	0	0	0	0	0	0,00 kr.	0
Vindmøller	0	0	0	0	0	0	0	0,00 kr.	0
Dyrehold omfattet af brugerbetalingsbekendtgørelsen, undtagen pelsdyr, samt mellemstore fyringsanlæg forbundet med disse dyrehold.	0	0	0	0	0	0	5	5862,00 kr.	1
Øvrige landbrug og dyrehold mindre end 3 dyreenheder	0	0	0	0	0	0	0	0,00 kr.	0
Sum	68	0	27	0	0	16	8	297966,11 kr.	6

Kategori	Mål	Opnået
Kategori 1	40%	41.86%
Kategori 2	25%	24.72%

Kommentarer:

- 1) Der er foretaget basistilsyn på en virksomhed i denne kategori.
- 2) Der er foretaget et akut tilsyn og 4 opfølgende tilsyn med indskærpelser på 3 forskellige virksomheder.
- 3) Der er foretaget to tilsyn på en virksomhed til kontrol af påbud og 1 tilsyn på en virksomhed til kontrol af en henstilling.
- 4) Der er foretaget 3 tilsyn på et autoværksted til kontrol af indskærpelser og 1 tilsyn på et andet autoværksted til kontrol af indskærpelse.

6. Håndhævelser

Gruppe	Påbud	Forbud	Indskærpelse	Henstilling	Selvhjælps-handling	Politi-anmeldelse	Selvhjælps-handlinger persondatalov	Politi-anmeldelser persondatalov
IE-virksomheder omfattet af godkendelsesbekendtgørelsens bilag 1, samt mellemstore fyringsanlæg forbundet med disse virksomheder. (kategori 1a)	0	0	0	0	0	0	0	0
IE-sohold, samt mellemstore fyringsanlæg forbundet med disse sohold. (kategori 1a)	0	0	0	0	0	0	0	0

Gruppe	Påbud	Forbud	Indskærpelse	Henstilling	Selvhjælps-handling	Politi-anmeldelse	Selvhjælps-handlinger persondatalov	Politi-anmeldelser persondatalov
IE-slagtesvinehold, samt mellemstore fyringsanlæg forbundet med disse slagtesvinehold. (kategori 1a)	0	0	1	0	0	0	0	0
IE-fjerkræhold, samt mellemstore fyringsanlæg forbundet med disse fjerkræhold. (kategori 1a)	0	0	0	0	0	0	0	0
Virksomheder omfattet af godkendelsesbekendtgørelsens bilag 2 (minus dambrug), samt mellemstore fyringsanlæg forbundet med disse virksomheder. (kategori 1b)	0	0	2 ¹⁾	0	0	0	0	0
Husdyrbrug efter Miljøbeskyttelseslovens §33 eller Husdyrgodkendelsesloven, samt mellemstore fyringsanlæg forbundet med disse husdyrbrug (kategori 1b)	1	0	2	0	0	0	0	0

Gruppe	Påbud	Forbud	Indskærpelse	Henstilling	Selvhjælps-handling	Politi-anmeldelse	Selvhjælps-handlinger persondatalov	Politi-anmeldelser persondatalov
Husdyrbrug efter husdyrgodkendelsesloven er husdyrbrug med mere end 3 DE, samt mellemstore fyringsanlæg forbundet med disse husdyrbrug (kategori 2)	0	0	6	0	0	0	0	0
Virksomheder omfattet af brugerbetalingsbekendtgørelsens bilag 1, samt mellemstore fyringsanlæg forbundet med disse virksomheder, samt øvrige mellemstore fyringsanlæg (kategori 2).	3 ²⁾	0	0	4 ³⁾	0	0	0	0
Autoværksteder, samt mellemstore fyringsanlæg forbundet med disse autoværksteder. (kategori 2)	0	0	3 ⁴⁾	1 ⁵⁾	0	0	0	0
Renserier, samt mellemstore fyringsanlæg forbundet med disse renserier. (kategori 2)	0	0	0	0	0	0	0	0

Gruppe	Påbud	Forbud	Indskærpelse	Henstilling	Selvhjælps-handling	Politi-anmeldelse	Selvhjælps-handlinger persondatalov	Politi-anmeldelser persondatalov
Ferskvandsdambrug omfattet af listepunkt I 202 i godkendelsesbekendtgørelsen	0	0	0	0	0	0	0	0
Maskinværksteder, samt mellemstore fyringsanlæg forbundet med disse maskinværksteder. (kategori 1b)	0	0	0	0	0	0	0	0
Andre virksomheder og anlæg, der er omfattet af § 42 i miljøbeskyttelsesloven, samt mellemstore fyringsanlæg forbundet med disse virksomheder og anlæg.	0	0	0	0	0	0	0	0
Vindmøller	0	0	0	0	0	0	0	0
Dyrehold omfattet af brugerbetalingsbekendtgørelsen, undtagen pelsdyr, samt mellemstore fyringsanlæg forbundet med disse dyrehold.	0	0	1	0	0	0	0	0

Gruppe	Påbud	Forbud	Indskærpelse	Henstilling	Selvhjælps-handling	Politi-anmeldelse	Selvhjælps-handlinger persondatalov	Politi-anmeldelser persondatalov
Øvrige landbrug og dyrehold mindre end 3 dyreenheder	0	0	0	0	0	0	0	0
Sum	4	0	15	5	0	0	0	0
Håndhævelsesreaktion ifm. markstakke	0	0	0	0	0	0	0	0
Håndhævelsesreaktion ifm. mellemstore fyringsanlæg	0	0	0	0	0	0	0	0

Kommentarer:

- 1) Der er givet indskærpelser til to forskellige virksomheder i perioden på grund af spildevandsforhold og farligt affald.
- 2) Der er givet 3 påbud til en virksomhed på baggrund af støj og lugt i en længerevarende sag.
- 3) Der er givet henstillinger på baggrund af støj, spildevand og farligt affald til 4 forskellige virksomheder.
- 4) Der er givet indskærpelser til to autoværksteder på baggrund af for gamle olietanke og en indskærpelse til et autoværksted på grund af opbevaring af farligt affald.
- 5) Der er givet en henstilling til et autoværksted på grund af opbevaring af skadede biler.

Tilsynskampagne 2024 PFAS i produkter i vaskehaller

Baggrund: Kommunen har pligt til at føre regelmæssigt tilsyn med en række nærmere angivne virksomhedstyper. Kommunen skal hvert år udføre to tilsynskampagner, der retter sig mod de virksomheder og landbrug, vi fører regelmæssige tilsyn med.

Inden for de senere år er der kommet stor fokus på at lokalisere og substituere de skadelige PFAS-stoffer i materialer og stoffer i samfundet. Miljøstyrelsen har udarbejdet noget materiale og opfordrer kommunerne til at indhente oplysninger om brugen af PFAS hos de virksomheder vi fører tilsyn med. Midler til overfladebehandling til køretøjer kan være et område, hvor PFAS forekommer mere end normalt.

På baggrund heraf har vi valgt, at den ene af vores tilsynskampagner for 2024 skal være en kampagne til virksomheder med vaskehaller, for at samle information om indholdet af PFAS i de stoffer og produkter, der anvendes ved bilvask i vaskehaller.

Kampagnemål: Målet med kampagnen er at udsende et brev med et skema til virksomheder med vaskehaller og skærpe virksomhedens fokus på PFAS. Samtidig er målet, at vi får større kendskab til i hvor stort et omfang produkterne anvendt i vaskehaller indeholder PFAS.

Kampagnens udformning: Der er sendt et brev med spørgsmål til samtlige vaskehaller i kommunen om vaske- og plejemidlernes indhold af PFAS. Der er 17 vaskehaller til biler og busser i kommunen. I det medsendte skema kan den driftsansvarlige liste de vaskemidler de anvender og angive om de indeholder PFAS og om det er muligt at udskifte stofferne. I brevet foreslår vi, at de kan kontakte deres leverandør af vaskemidlerne, hvis de ikke selv ligger inde med oplysninger om vaskemidlet indeholder PFAS. Der er vedlagt et udkast til brev til leverandøren og et skema til udfyldelse. Brevet indeholder tillige en lille faktaboks, der kort beskriver hvad PFAS er og i hvilke produkter det typisk anvendes.

Kampagnens forløb: Vi har udelukkende sendt et brev til virksomhederne med vaskehaller og således ikke ført aktivt tilsyn med vaskehallerne. Vi har givet virksomhederne en frist på ca. 4 måneder til at svare tilbage til kommunen om indholdet af PFAS i deres vaskemidler.

Konklusion: Vi har fået svar fra 4 af vores tilsynspligtige vaskehaller. Ud fra svarene og vores tidligere tilsyn med vaskehaller har vi oplysninger om, at de fleste af

vaskehallerne i kommunen anvender svanemærkede produkter, der er fri for PFAS-stoffer. Nogle af vaskehallerne svarede, at de køber produkter, der overholder EU-lovgivningen. Ifølge EU-lovgivningen er det ikke lovpligtigt at angive særskilt, at et stof er et PFAS-stof i datablade over produkterne. Desuden kan nogle stoffer forekomme i så små koncentrationer i produkterne, at det ikke fremgår af databladene. Vi må konkludere, at en hel del af vaskehallerne anvender svanemærkede produkter uden PFAS-stoffer, men at vi ikke kan udelukke, at der findes PFAS i de vaske- og plejemidler, der anvendes i nogle af vaskehallerne.

Bilag: Bilag 1, Eksempel på brev til virksomhederne med vaskehaller vedlagt bilag med brev til deres underleverandør og skema til udfyldelse om vaskemidler med og uden PFAS.

Adresseoplysninger udfyldes ved afsendelse.

Sagsnr.: 24-013313
Dok.nr.: 24-013313-2

Miljø

Sagsbehandler
Virksomhedsgruppen
55 36 24 60
virksomhedsgruppen@vordingborg.dk

7. august 2024

Miljøtilsynskampagne 2024 - PFAS i vaskemidler på vaskehaller

Kære Adresseoplysninger udfyldes ved afsendelse.

I modtager dette brev, fordi Vordingborg Kommune gennemfører en tilsynskampagne om PFAS. PFAS er en fællesbetegnelse for en række stoffer, der ofte anvendes grundet deres vand-, fedt- og smudsafvisende egenskaber.

Kommunen er interesseret i at opnå et større kendskab til brugen af PFAS-stoffer, i de produkter, der anvendes i vaskehaller.

Anvender I produkter med PFAS?

Vi opfordrer jer til at gennemgå de produkter I anvender i jeres vaskehal.

I opfordres derfor til at kontakte jeres leverandører, med henblik på at redegøre for indholdet af PFAS i produkterne, samt om leverandørens eventuelle indsats for at udskifte PFAS stofferne med andre stoffer. Se vedhæftede forslag til henvendelse til leverandør i bilag 1.

I bedes sammen med jeres leverandør udfylde skemaet i bilag 2 med de indhentede oplysninger.

Tilbage melding til Vordingborg Kommune

Skemaet sendes til Vordingborg Kommune på virksomhedsgruppen@vordingborg.dk senest den 1. december 2024, sammen med en beskrivelse af jeres egen indsats for at være opmærksom på PFAS-stoffer i de produkter I anvender.

Forslag til brev og skema til udfyldelse kan downloades som word-filer fra kommunens hjemmeside under [Miljøtilsyn](#).

Venlig hilsen

Virksomhedsgruppen
Vordingborg Kommune

Bilag 1

Forslag til brev/mail til leverandør

Vordingborg Kommune har bedt os om at oplyse om brugen af PFAS-holdige stoffer i de midler vi anvender i vaskehallen.

Vi vil derfor bede jer om at udfylde oplysningerne for de produkter, vi har angivet i skemaet. Hvis I ikke ved, om "produktet" indeholder PFAS, vil vi bede jer spørge jeres underleverandører, om de bruger PFAS.

Da vi skal svare tilbage til kommunen vil vi bede jer svare skriftligt inden [dd.mm.åååå]

Med venlig hilsen

[xxxx]

Fakta om PFAS

Nogle PFAS er allerede forbudt eller begrænset i EU, herunder PFOS, PFOA, PFHxS og C9-C14 PFCA, men det nuværende lovforslag dækker alle PFAS.

PFAS (per- og polyfluoroalkyl-stoffer) er defineret som alle kemiske stoffer, der som minimum indeholder en perfluoreret methylgruppe (-CF₃) eller en polyfluoreret methylen gruppe (-CF₂-).

PFAS anvendes især på grund af deres vand-, fedt- og smudsafvisende samt brandhæmmende egenskaber. PFAS anvendes også i produkter, som bruges under tryk, ved høj temperatur eller i forbindelse med kraftige syrer/baser. Det kan både indgå i produktets materiale (f.eks. i en membran eller en pakning), være brugt i efterbehandlingen og/eller som hjælpestoffer i produktionen.

Se lovforslag: <https://echa.europa.eu/da/restrictions-under-consideration/-/substance-rev/72301/term>

Bilag 2

Produkt navn	Årligt forbrug [kg eller liter]	Navn for PFAS i produkt	CAS nr. for PFAS	Koncentration af PFAS [µg/kg eller µg/l]	Nødvendig egenskab for PFAS	Muligheder for substituering af PFAS	Muligheder for substituering af produkt

Tilsynskampagne 2024

Affaldssortering i landbruget

Baggrund: Kommunen har pligt til at føre regelmæssigt tilsyn med en række nærmere angivne husdyrbrug. Kommunen skal hvert år udføre to tilsynskampaner, der retter sig mod de virksomheder og landbrug, vi fører regelmæssige tilsyn med.

Inden for de senere år har der været stor fokus på affaldssortering. Fra 1. januar 2023 har alle affaldsproducerende erhvervsvirksomheder været forpligtiget til at sortere husholdningslignende affald i 10 fraktioner. På baggrund heraf har vi valgt, at den ene af vores tilsynskampaner for 2024 skal være en informationskampagne til husdyrbrug med informationer og regler om affaldssortering, håndtering og bortskaffelse af affald.

Kampagnemål: Målet med kampagnen er at udsende en kampagne til alle tilsynspligtige husdyrbrug med erhvervsmæssigt husdyrhold i kommunen, med informationer om affaldssortering. Kampagnen informerer husdyrbrugene om grunden til at affaldssortere, de 10 affaldsfraktioner og korrekt bortskaffelse af affald. Derudover indeholder kampagnen informationer om, hvor man kan få hjælp og vejledning i forbindelse med affaldshåndtering og bortskaffelse. Samtidig er målet med kampagnen at skabe større fokus på at affaldssortere korrekt og give inspiration til at komme i gang med at sortere.

Kampagnens udformning: Der er udsendt et orienteringsbrev, samt en pjece med den udarbejdede kampagne "Affaldssortering i landbruget". Kampagnen er udsendt til alle kommunens tilsynspligtige husdyrbrug med erhvervsmæssigt husdyrhold.

På vores miljøtilsyn på husdyrbrugene i 2024 har der været fokus på affaldshåndtering og der er ført kontrol med sortering af de forskellige affaldsfraktioner.

Kampagnens forløb: Kampagnen er udsendt digitalt til alle husdyrbrugene registreret i vores system som er omfattet af kampagnen. Vi har på vores tilsyn taget emnet op og haft fokus på affaldshåndtering på husdyrbrugene. Vi vil i de kommende år komme til at have øget fokus på emnet.

Sagsnr.: 24-005516
Dok.nr.: 24-005516-4

Miljø

Sagsbehandler
Julie Thestrup Clausen
55 36 24 85
jutcl@vordingborg.dk

20. december 2024

Kampagneskrivelse med orientering om affaldssortering i landbruget

Kære Flemming Rosendahl Petersen

Du modtager dette brev samt pjece med vejledning for affaldssortering, da du er registreret til at have et erhvervsmæssigt dyrehold et sted i kommunen.

Reglerne i pjecen gælder for alle ejendomme, hvor dyreholdet overstiger grænserne for hobbydyrehold kaldet erhvervsmæssigt dyrehold. Grænserne for hvornår et dyrehold er erhvervsmæssigt, kan ses i udklippet i afsnittet med lovgrundlag. Hvis der udelukkende er tale om hobbydyrehold, så gælder reglerne i pjecen ikke. Du kan dog stadig bruge reglerne som inspiration, da de også er med til at sikre, at affald ikke er til gene eller forurening.

Deling af pjece

Du er velkommen til at udbrede pjecen til andre. Pjecen vil også være at finde på kommunens hjemmeside.

Hvorfor laver kommunen en kampagne?

Vordingborg Kommune er forpligtet til hvert år at lave en kampagne på miljøområdet. Forpligtelsen er lovbestemt i miljøtilsynsbekendtgørelsen. I år har kommunen valgt, at kampagnen skal være med fokus på affaldssortering i landbruget.

Kontakt

Hvis du har behov for mere information, kan du med fordel læse mere om affaldssortering på kommunens [hjemmeside](#). Ligesom vi kan kontaktes på følgende:

- E-mail: Landbrug@vordingborg.dk
- Tlf.: 55 36 24 64

Det er vigtigt, at du holder os orienteret om eventuelt ophør af dyrehold eller lignende på din ejendom, så vi kan få dine oplysninger ændret. Vi besvarer også spørgsmål vedrørende andre typer af dyr og med relation til landbruget.

Lovgrundlag

Hobbydyrehold

- Bekendtgørelse om miljøregulering af visse aktiviteter nr. 844 af 23. juni 2017.
(Miljøaktivitetsbekendtgørelsen)

Denne bekendtgørelse regulerer blandt andet hobbydyrehold, som ikke må være til væsentlig gene eller forurening. Grænsen for hobbydyrehold fremgår af § 7, indsat i den grønne boks:

§ 7. Ved et ikke-erhvervsmæssigt dyrehold forstås et dyrehold, der ikke overskrider størrelsesgrænserne i stk. 2.

Stk. 2. Størrelsesgrænser for ikke-erhvervsmæssigt dyrehold:

- 1) 30 høns og
- 2) 4 voksne hunde med hvalpe under 18 uger samt
- 3) et dyrehold med enten
 - a) 2 malkekøer eller ammekøer med tilhørende kalve (op til 6 måneder),
 - b) 4 stykker kvæg, der ikke er omfattet af litra a,
 - c) 4 heste med tilhørende føl (op til 12 måneder),
 - d) 2 søer med tilhørende smågrise (op til 40 kg),
 - e) 15 producerede slagtesvin,
 - f) 10 moderfår med lam (op til 12 måneder),
 - g) 10 modergeder med kid (op til 12 måneder),
 - h) andre dyretyper end nævnt i litra a-f eller g, hvis det samlede produktionsareal på ejendommen til disse dyretyper ikke overstiger 25 m², eller i) forskellige dyretyper sammensat efter litra a-g eller h, hvis den forholdsmæssige andel af hver dyretype efter litra a-g eller h, ikke tilsammen overstiger 100 pct.

Erhvervsmæssigt dyrehold

- Bekendtgørelse om miljøregulering af dyrehold og om opbevaring og anvendelse af gødning nr. 2243 af 29. november 2021 (Husdyrgødningsbekendtgørelsen)

Denne bekendtgørelse gælder for dyrehold over grænsen for hobbydyrehold (grænsen er givet i miljøaktivitetsbekendtgørelsen)

- Bekendtgørelse om miljøtilsyn nr. 1536 af 9. december 2019
(Miljøtilsynsbekendtgørelsen)

Venlig hilsen

Landbrugsgruppen

Affaldssortering i landbruget

Affaldssortering

Denne pjece er udarbejdet for at videregive viden om affaldssortering på landbrugsejendomme med erhvervsmæssigt dyrehold. Vi håber, at den kan være med til vejlede dig, så du og dine ansatte kan sortere og bortskaffe jeres affald på den mest forsvarlige måde.

Hvis affald sorteres korrekt, kan det være en værdifuld ressource, som kan bruges i fremstillingen af nye produkter og dermed spare miljøet for CO₂.

Som virksomhed eller privat person er det jeres ansvar, at sikre, at affaldet bliver behandlet korrekt - både de små og store mængder affald, der opstår.

Styrket affaldstilsyn

I 2025 træder ny lovgivning i kraft, der skal styrke tilsynet med virksomheders sortering og håndtering af affald. Dette vil medføre et øget fokus på affaldssortering og, at flere vil blive udvalgt til at få affaldstilsyn. På miljøstyrelsens hjemmeside findes mere information om det nye tiltag styrket affaldstilsyn:

[Affaldstilsyn - Miljøstyrelsen](#)

Sorterer du dit affald korrekt?

Siden 1. januar 2023 har alle affaldsproducerende erhvervsvirksomheder været forpligtiget til at sortere husholdningslignende affald i 10 fraktioner, som vist ved symbolerne

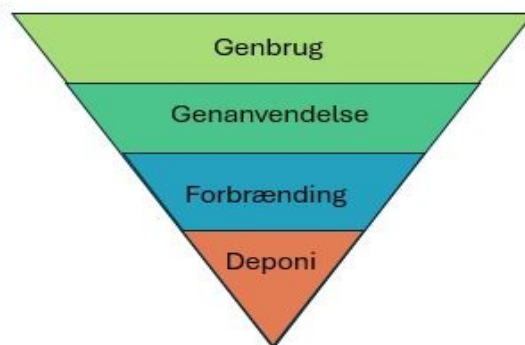
herunder.

Alt affald, der opstår i forbindelse med dyreholdet eller andre steder på virksomheden, skal sorteres, både affald fra produktionen, men også affald fra frokosten.

Ved mindre affaldsmængder, svarende til en almindelig husstand, er det muligt at tilslutte sig kommunens affaldsordning. Ved større mængder affald skal man benytte private affaldsindsamlere. De kan også være med til finde løsninger og vejlede i forhold til affald.

Affaldshierarkiet

Affaldshierarkiet viser, hvordan man opnår det miljømæssigt bedste resultat, i forbindelse med håndtering og behandling af affald. Genbrug og genanvendelse har den højeste prioritet, mens deponi kun anvendes, hvis affaldet ikke er egnet til genbrug, genanvendelse

eller forbrænding

Genanvendelse

Meget affald kan genanvendes og laves om til nye produkter og materialer. Det gælder f.eks. forskellige typer plast som landbrugsfolie ensilageplast, plasticsække, hård plast, rent pap/papir, metal og jern. Alle genanvendelige

former for affald skal i udgangspunktet sorteres og afleveres til genanvendelse.

Forbrænding

Hvis affald ikke er egnet til genbrug eller genanvendelse, kan forbrænding på forbrændingsanlæg være en mulighed. Forbrændingsanlæggene energiudnytter det affald, som ikke kan genbruges eller genanvendes, men som samtidig ikke er deponeringseget.

Afbrænding

Det er ikke tilladt at brænde nogen former for affald af. Der findes dog enkelte undtagelser, og der er særlige regler for landbrug om afbrænding af halm og afskær fra levende hegn. Dette kan ses på Vordingborg kommunes hjemmeside.

Dyr til destruktion

Døde dyr skal afleveres til destruktion hos DAKA, hvor de vil blive behandlet korrekt.

Byggeaffald

I følgende tilfælde skal byggeaffald anmeldes, det skal gøres 14 dage før arbejdet begynder:

- Nedrivning, renovering og vedligehold, når arbejdet vil frembringe mere end 1 ton byggeaffald.
- Udskiftning af termoruder, der kan være produceret i perioden 1950 - 1977 – uanset mængden af affald.

For at anmelde sit byggeaffald kan man tilgå bygningsaffald.dk direkte eller via Byg og Miljø

Når man skal flytte jord fra visse områder i kommunen, skal det ligeledes anmeldes.

Anmeldelsen skal forhindre, at forurennet jord bliver spredt til rene arealer.

Deponi

Affald, som hverken kan genbruges, genanvendes eller energiudnyttes, skal afleveres til deponi.

Det kan for eksempel være:

- Blød PVC, fx haveslanger
- Forurennet jord
- Opfej fra gaderne
- Tagplader af eternit/asbest
- Forurennet byggeaffald

Farligt affald

Som virksomhed kan man mod betaling aflevere op til 200 kg farligt affald pr. år og maks. 2 x 25 kg pr. dag på genbrugspladsen.

Husk at få en kvittering for aflevering af dit farlige affald. Du kan selv medbringe et kvitteringsskema og få det underskrevet på genbrugspladsen.

Skemaet kan findes her:

<https://affaldplus.dk/sites/default/files/2023-09/Kvitteringsskema%20andet%20affald%202023.pdf>

På landbrugsejendomme med erhvervsmæssigt dyrehold, vil der opstå affald. Vi bruger derfor en del af tiden på miljøtilsynene til at kontrollere, om affaldet forbundet med dyreholdet, bortskaffes korrekt. I godkendelser til husdyrbrug er der oftest vilkår om dokumentation for, at affaldet bortskaffes korrekt.

Derfor er det vigtigt at man gemmer kvitteringer for, at ens affald er bortskaffet korrekt. Da disse skal kunne fremvises på et evt. tilsyn.

Genbrugspladser

I Vordingborg Kommune findes der 3 genbrugspladser:

- Møn Genbrugsplads, Æbelnæsvej 54, 4780 Stege.
- Præstø Genbrugsplads, Værkstedsvej 4, 4720 Præstø.
- Vordingborg Genbrugsplads, Spirevej 4, Ørslev, 4760 Vordingborg

Som virksomhed skal du betale for at bruge genbrugspladserne. I 2024 koster det 200 kr. ekskl. moms pr. indkørsel for virksomheder at benytte en af genbrugspladserne.

På genbrugspladsen kan du aflevere mere end 50 forskellige typer affald, som så bliver genanvendt eller genbrugt på den mest hensigtsmæssige måde.

Kom godt i gang med affaldssorteringen

Gør det nemt og overskueligt at affaldssortere.

- Find ud af hvilke typer affald, I har i forbindelse med dyreholdet eller på virksomheden.
- Sæt piktogrammer eller lignende på affaldsbeholderne.
- Placér affaldsbeholderne, der hvor affaldet opstår.
- Informér dine medarbejdere om ordningerne og vær selv det gode forbillede.

Få mere viden:

Vordingborg kommunes affaldsmedarbejdere kan kontaktes på tlf.: 55 36 24 39
Vordingborg kommunes landbrugsmedarbejdere kan kontaktes på tlf.: 55 36 24 64

Vordingborg kommunes hjemmeside for erhvervsaffald:

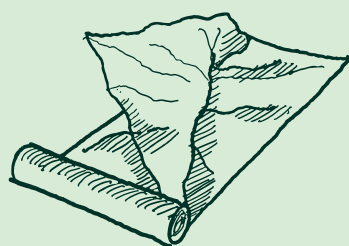
<https://vordingborg.dk/erhverv/miljoe-og-affald/erhvervsaffald>

Regler for afbrænding af halm og andre afgrøder: [Afbrænding af halm og andre afgrøder | Vordingborg Kommune](#)

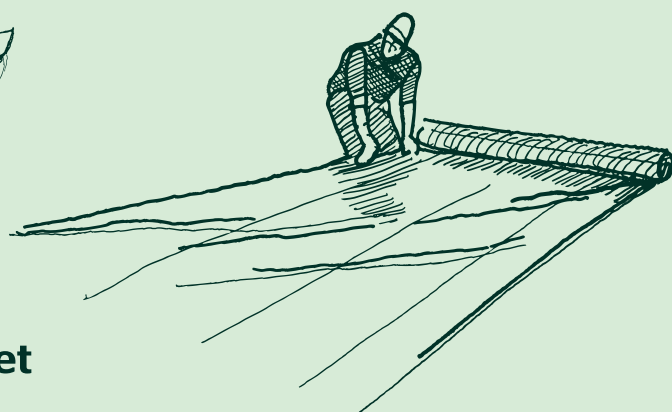
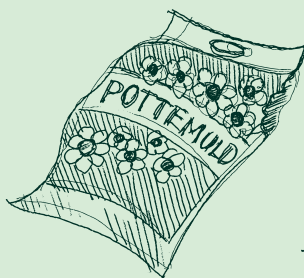
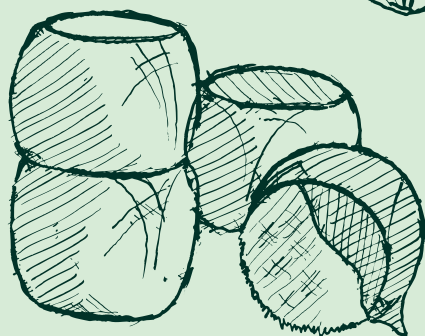
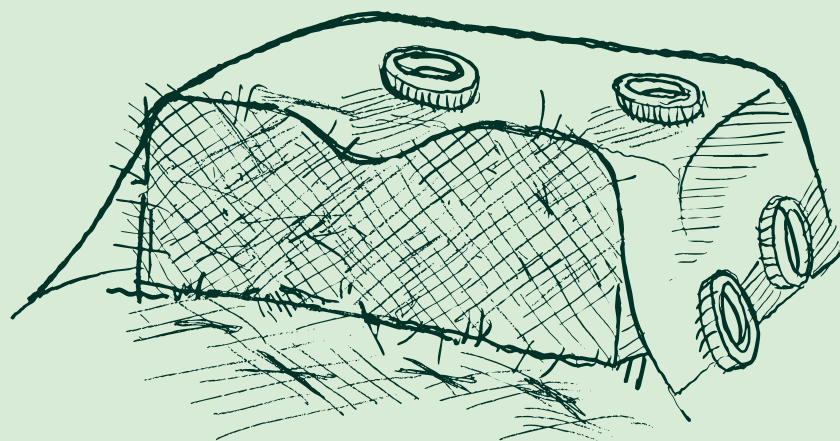
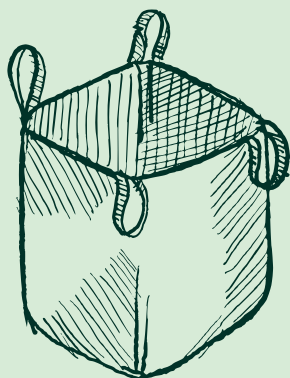
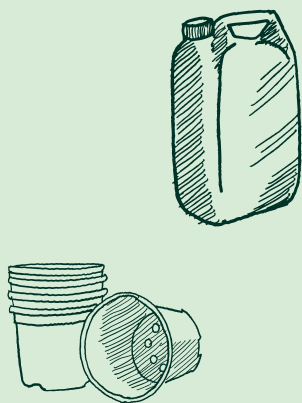
Find love og bekendtgørelser, som f.eks. affaldsbekendtgørelsen på:
[Retsinformation](#)

Plastsortering i landbruget og gartnerier

Vil I også være med
til at sortere mere
plast i landbruget og
gartnerier?

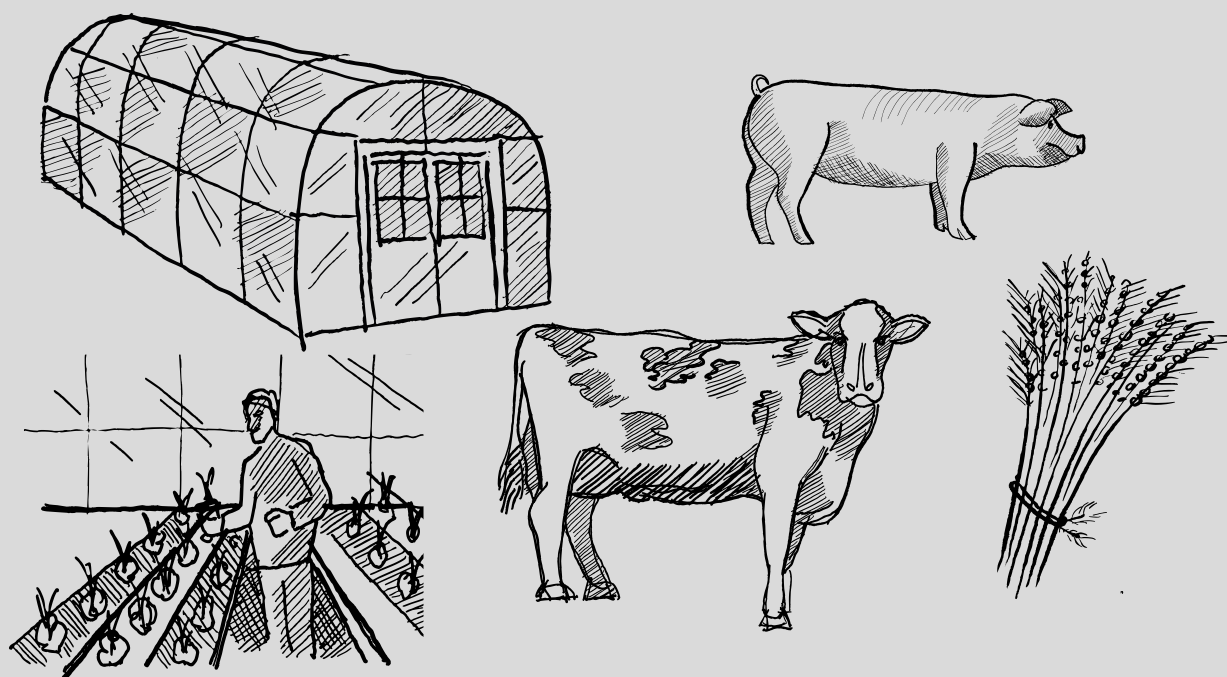
Så hop med på vognen og
find inspiration her

Miljøministeriet
Miljøstyrelsen

Kære affaldsansvarlige

I landbruget er der meget **plast**. Det kan være svært at sortere i en travl hverdag - og ikke mindst finde hoved og hale i, hvordan man sorterer korrekt. Derfor har vi lavet en guide til dig, der skal gøre det nemmere at komme i gang. Eller måske forbedre jeres eksisterende sortering. Med denne guide i hånden får du lavpraktiske råd og tips til at motivere kollegaerne til at sortere plast.

Fem gratis plakater - lige til at downloade
På Miljøstyrelsens hjemmeside finder du fem plakater, som du gratis kan downloade og printe ud. Dem kan du bruge til at guide dig og medarbejderne om plastsortering i jeres landbrug.

Hvorfor **plastsortere**?

Siden 2010 har det været et krav, at virksomheder i Danmark skal sortere deres produktionsaffald. Plastsortering er altså lovpligtigt i Danmark. Fra politisk side er der sat et mål om, at landbrugssektoren skal udsortere 50 pct. af plastaffaldet til genanvendelse i 2025 og 80 pct. i 2030. Som branche kan vi sammen nå målet, men vi skal i gang her og nu.

Lad os løfte i flok ...for **miljø, klima og fremtidig produktion**

Vi ved godt, at sortering af plast kan være tidskrævende og en potentiel udgift. Men plast indeholder værdifulde ressourcer (fx olie), som kan genanvendes til nye produkter. Hvis plast forbrændes, forsvinder ressourcerne ud i den blå luft. For at passe på vores miljø og klima, er det afgørende, at ressourcer bliver udnyttet i stedet for at gå tabt.

I landbruget bruges der mange typer plast - i store mængder. Derfor ligger der et enormt potentiale i at fremme sortering og genanvendelse af plast netop her.

Jo flere vi står sammen om at sortere plast jo bedre. I fællesskab kan vi passe på miljøet og klimaet, der skal sikre os en god produktion i fremtiden.

Vidste du?...

Hver gang 1 ton brugt plast bliver sendt til genanvendelse frem for forbrænding, sparer det miljøet for lige så meget CO₂, som én person udleder ved at flyve i 16,5 timer. Det svarer ca. til at flyve tur/retur fra København til Paris 4 gange.

Find mere info og kilder [her](#) og [her](#).

Hvad skal du vide om plast?

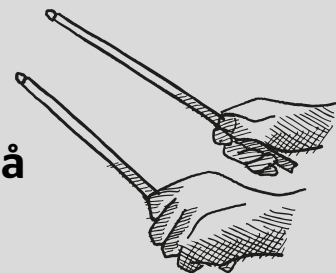
Hvordan kan jeg kende forskel?...

Plast findes i et væld af materialer og typer. Det vigtigste du skal vide er, at plast typisk opdeles i to typer – **hård** og **blød**. I mange tilfælde vil det give mening at sortere i disse to typer, og hos nogle kan det betale sig at sortere flere undertyper af plast for sig, fx ensilageplast, som findes i mange kvægbrug. Piktogrammet for plastik er lilla og ses herunder. Derudover er der forskellige piktogrammer for 'hård' og 'blød' plast. Der findes endda et piktogram for 'stor, blød plast', hvis du sorterer ensilageplast for sig. Du kan finde flere affaldspiktogrammer [her](#).

Blød plast kan du vride som en klud
Fx folie og afdækningsplast

Hård plast kan du tromme på
Fx dunke og urtepotter

Hvad kan fx sorteres som plast i landbruget?...

I kvægbrug:

- Landbrugsfolie/ensilageplast
- Plastsække
- Dunke i hård plast*
- Wrap og folie fra paller og baller
- Bigbags (sorteres for sig)

I planteavlsbrug:

- Wrap og folie fra paller
- Plastsække
- Dunke i hård plast*
- Bigbags (sorteres for sig)

I gartnerier:

- Emballage fra pakkerier, wrap og folie
- Plastsække (fx fra gødning)
- Dunke i hård plast*
- Dækfolie/Grøntsagsfolie
- Potter, spirebakker og transportkasser
- Fiberdug

I svinebrug:

- Emballage fra katetre
- Lange plasthandsker (ikke latex)
- Dunke i hård plast*
- Plastsække
- Wrap og folie fra paller
- Bigbags (sorteres for sig)

*Plastemballageaffald (fx dunke) med fremærker skal sorteres i henhold til beskrivelsen på etiketten.

Kom i gang med at sortere (mere) plast

Der findes mange forskellige måder at sortere plast på, og plastsortering kan føre til tvivlsspørgsmål: Hvem skal jeg kontakte for at komme igang? Hvordan skaffer jeg beholdere til plasten? Hvor rent skal plasten være? Hvordan I skal sortere plast afhænger af, hvilken affaldsløsning I har.

Få en (bedre) affaldsordning

For at kunne sortere plast skal I have en affaldsordning - ligesom I har for andet affald. Flere affaldsindsamlere (eller 'vognmænd', 'skraldemænd', 'renovatører') tilbyder at komme gratis på besøg og hjælpe jer i gang. Hvis I allerede sorterer, kan I måske få en bedre aftale, end den I har. Her er tre lavpraktiske trin til at komme i gang.

1. Find en godkendt affaldsindsamler
2. Få besøg af en affaldsindsamler og tilsendt et tilbud
3. Aftal hvilken ordning I skal have på baggrund af jeres behov (fx antal containere, renhed, plasttyper og pris)

Find affaldsindsamler...

Søg på godkendte affaldsindsamlere i Energistyrelsens affaldsregister på affaldsregister.dk. Foretag en 'avanceret søgning' for at markere, hvilken kommune I befinder jer i og få vist eksempler på virksomheder, som indsamler i jeres kommune. Sæt flueben ved plastaffald og søg.

I kan også selv køre plasten på genbrugspladsen og på den måde spare penge. Vær opmærksom på at der gælder særlige regler på pladsen - bl.a. at affaldet, som afleveres på genbrugspladsen skal være ligne husholdningsaffald. Husk at få en erhvervsaftale med genbrugspladsen.

Sortér mere og bedre

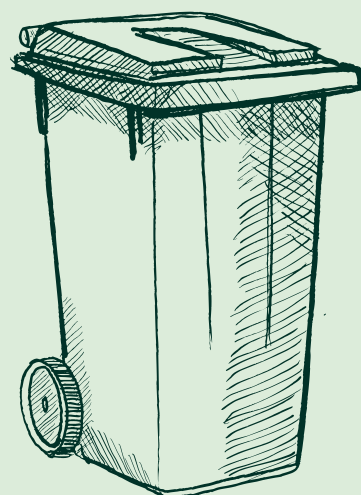
For at sortere mest muligt plast skal I måske have nye arbejdsgange eller nye steder, hvor I samler plasten. Når I skal vælge beholdere og placere dem til sortering, kan I med fordel inddrage medarbejderne. Medarbejderne kan fortælle lige netop hvor affaldet opstår, og hvilke udfordringer der kan være i sorteringsøjeblikket.

Vælg den rette affaldsbeholder...

Anskaf en beholder til sortering af plast, som passer i størrelse og facon til jeres behov. Det kan være fx være en aflagt tønde, en beholder med låg eller en container lejet af affaldsindsamleren. Overvej hvor meget plastaffald I har, og hvor ofte I gerne vil have beholderen tømt.

Placér beholderen hvor affaldet opstår...

Gør det nemt at sortere plasten ved at placere beholdere til sortering de steder, hvor plastaffaldet typisk opstår. Måske er det nødvendigt at have flere beholdere, hvis affaldet opstår flere steder. Sørg for at beholderne altid står samme sted, så det er nemt at opbygge de gode sorteringsvaner.

Hjælp sortering af **plast** på vej

For at hjælpe dig på vej har vi samlet gode råd og tricks til at komme i gang. Du finder også et sorteringskit med plakater, som gør det nemt for dig at guide dine kolleger. På næste side finder du vejledning til, hvor plakaterne skal hænge. Plakaterne findes på dansk og engelsk. Du finder de fem gratis plakater på Miljøstyrelsens hjemmeside.

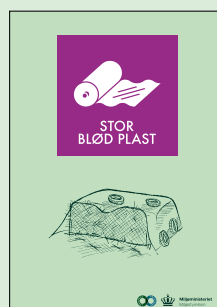
Plast
Hvis I blander plasten sammen

Hård plast
Hvis I sorterer hård plast for sig

Blød plast
Hvis I sorterer blød plast for sig

Ensilageplast
Hvis I sorterer stor, blød plast for sig

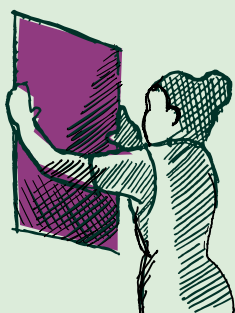
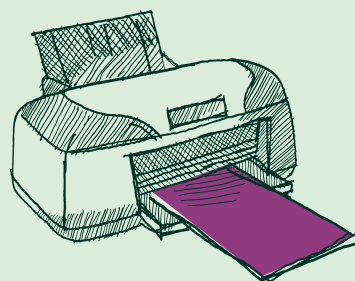

Medarbejderplakat
Til at hænge op i fx frokoststue eller køkkenet

Sådan gør du

Trin 1: Udskriv

Udskriv den plakat, der passer til jeres behov. Fx 'blød', 'hård' eller blandet 'plast' til hver affaldsbeholder. Laminér dem eller put dem i en plastiklomme, så de ikke bliver våde, når de skal hænges op. Udskriv også en info-plakat målrettet dine kolleger.

Trin 2: Hæng op

Hæng sorteringsplakaten op ved hver affaldsbeholder til plastik. Hæng info-plakaten til medarbejdere op alle relevante steder. Fx i frokoststuen eller i omklædningen.

Trin 3: Fortæl om det

Fortæl fx på et personalemøde, at I skal i gang med at sortere mere plast og hvorfor. Fortæl, hvordan det plast, I har mest af, skal sorteres og hvor rent, det skal være (spørg jeres affaldsindsamler, hvis du er i tvivl). Spørg om medarbejderne har idéer til, hvordan I kan sortere mere og fortæl, at medarbejderne kan gå til dig med spørgsmål.

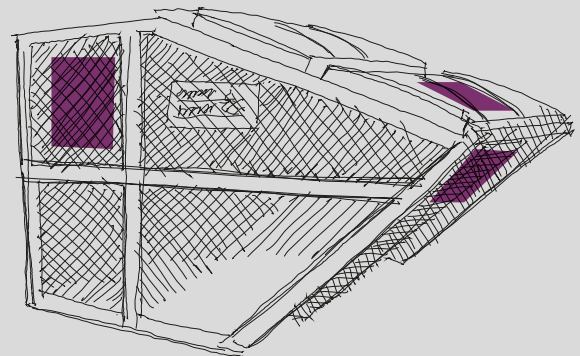
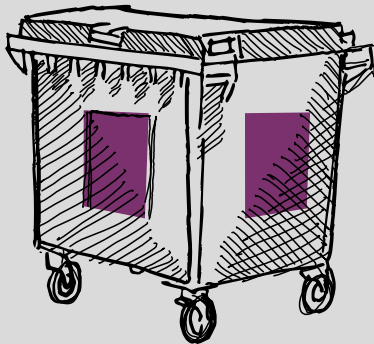
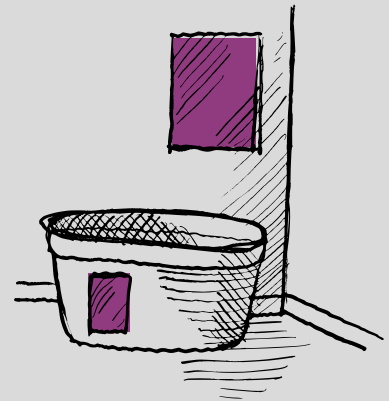

Hvor skal plakaterne hænge?

Hæng den/de relevante sorteringsplakater oven over eller på samtlige affaldsbeholdere til plast. Nogle gange vil det være nødvendigt at hænge flere plakater op for hver beholder. Husk at overveje om plakaterne skal være danske eller engelske - eller måske begge dele.

Plakaten skal...

- Hænge i øjenhøjde
- Hænge i synsretningen
- Være synlig fra alle vinkler
- Være synlig både når låget er åbent og lukket

Sorteringsplakat til medarbejderne

Hæng plakaten op alle steder, hvor medarbejderne har tid til at læse den. Det kan være:

- På indersiden af toiletdøren
- På bordet i frokoststuen
- På køleskabslågen
- På jeres info-tavle
- Ved kaffemaskinen

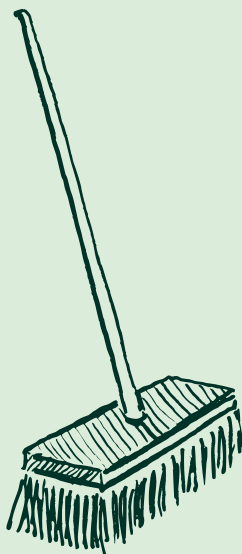

Tips til **plastsortering**

Kig jeres plastprodukter igennem for at finde ud af, om I kan mindske jeres affaldsmængde. Kig efter **tilbagebetalingsordninger** - fx for plastdunke eller palletanke. I kan også overveje plastens tykkelse. Hvis I vælger **tykt plast** over 100 my, kan I bruge det flere gange, og det er som regel mere værd for affaldsindsamleren. Hvis I vælger tyndere plastik, får I til gengæld mindre plastaffald. Har I svært ved at forebygge plast, så sørg for at ensrette jeres typer af plast - så er de mere værd som affald.

TIP 1

Rul ikke forskellige plasttyper sammen. Rul fx ikke rundballenettet med, når du samler wrap sammen. Det gør det svært at skille det ad igen, når det skal genanvendes.

TIP 2

Hvis du presser den bløde plast eller samler den i big bags, kan du spare meget plads.

TIP 3

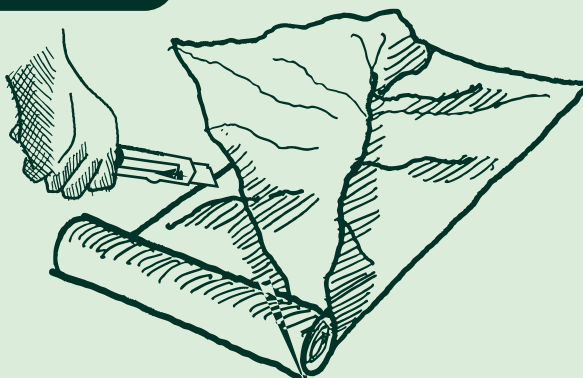
Rul ikke plasten rundt om fx træspoler eller andet. Det er umuligt at skille ad, når det skal genanvendes.

TIP 4

Fej eller ryst plastikken, inden du folder den sammen - så betaler du ikke for at fragte snavs og jord.

TIP 5

Skær folien fra ensilage af løbende - så er den nemmere at holde ren.

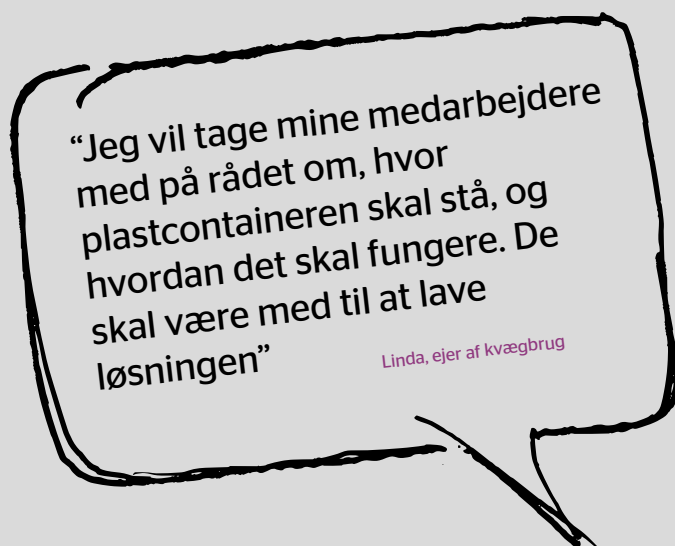
Få medarbejderne med på vognen

Det kan være svært for medarbejderne at vænne sig til at sortere (mere) plast. Det kræver nemlig, at de ændrer vaner og rutiner, lige som det måske betyder mere arbejde. Derfor kommer her tre simple forslag, som du kan bruge til at motivere medarbejderne på din arbejdsplads. Det synes måske banalt - men det virker!

1. Gå forrest og vis den gode sorteringsadfærd: Vi mennesker kopierer andres adfærd. Hvis vores kolleger ikke sorterer, er det mindre sandsynligt, at vi selv sorterer. Som affaldsansvarlig kan du vise det gode eksempel og være med til at opmuntre medarbejderne til at gøre en indsats.

2. Sæt et mål: Vaner kan være svære at ændre. Det kan hjælpe at sætte et mål for sorteringen og vise, hvor tæt I er på at nå det. Og husk at fejre jeres sejre - fx med smurte rundstykker, en snackkurv eller smørrebrød til frokost.

3. Inddrag medarbejderne: Følg løbende op med medarbejderne om, hvordan det går med plastsorteringen og tilpas jeres sorteringssystem undervejs. Oplever medarbejderne særlige udfordringer, der skal tages højde for? Book tid i kalenderen én gang i kvartalet, hvor du tager en status på plastsorteringen sammen med medarbejderne. Linda har allerede en god plan for at inddrage medarbejderne på sin bedrift:

Vil du vide mere

Læs mere om affald og sortering på www.affaldssorteringnytter.dk

TAK for hjælpen!

Tak til alle jer landmænd fra kvægbrug, gartnerier, planteavlsbrug og svinebrug, som har givet værdifulde tilbagemeldinger på informationsmaterialet - og ikke mindst budt os velkommen på besøg!